

ідентичності всього суспільства є інтеграція соціального капіталу всіх верств і груп громадянського суспільства, орієнтованих на цінності суспільства в цілому.

Соціальний капітал сприяє налагодженню соціальних зв'язків між окремими групами соціуму (наприклад, мігрантами та приймаючим населенням), тим самим призводить до формування спільної ідентичності. Соціальний капітал, як відтворення зв'язків між людьми, ґрунтується на об'єднуючих їх традиціях і звичаях. Каталізатором цього процесу і його необхідною умовою є наявність довіри між цими групами. Відповідальність та взаємодія в інтересах всього суспільства оцінюється як соціальний капітал за умов несуперечності окремих інтересів окремих груп спільним інтересам суспільства.

Список бібліографічних посилань

1. Блинова О. Є. Емпіричне дослідження соціально-психологічної адаптації трудових мігрантів України в інокультурному середовищі. *Збірник наукових праць: філософія, соціологія, психологія*. 2011. Вип. 16, ч. 1. С. 24–33.
2. Маликова Н. Р. Глобализация как фактор адаптации мигрантов. *Пензенский психологический вестник*. 2014. № 1 (2). С. 114–124.
3. Нестик Т. А. Социально-психологические механизмы долгосрочной ориентации. *Социальная и экономическая психология*. 2016. Т. 1, № 4. С. 16–60.
4. Свенцицкий А. Л., Почебут Л. Г., Килошенко М. И., Кузнецова И. В., Марарица Л. В., Казанцева Т. В. Социальный капитал и его формирование: социально-психологический подход. *Вестник Санкт-Петербургского университета*. 2009. Вып. 3, ч. II. С. 140–149.
5. Татарко А. Н. Взаимосвязь доверия с аккультурационными установками (на примере украинцев в России и русских в Латвии). *Культурно-историческая психология*. 2016. Т. 12, № 1. С. 76–84.

Одержано 19.02.2017

Рассмотрено понятие социального капитала как совокупности психологических отношений, способствующих успешной интеграции вынужденных мигрантов в принимающем сообществе.

Ключевые слова: социальный капитал, психологические отношения, мигранты.

УДК 316.35

Олена Вікторівна БУТИЛІНА,

кандидат соціологічних наук, доцент, доцент кафедри соціології та психології
факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ;
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-3943-4098>

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ПАТОЛОГІЇ ЯК ПЕРЕДУМОВА РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНИХ ДЕФОРМАЦІЙ

Проаналізовано фактори виникнення та прояву різних форм професійних деформацій. Особливу увагу приділено дослідженню впливу організаційних патологій на появу професійних деформацій. Визначено три групи факторів, які дозволяють пояснити відхилення у професійній поведінці співробітників.

Ключові слова: девіації, деформація, професійна деформація, організаційні патології.

Питання вивчення патологічних станів в організаціях є ключовим для багатьох наук. Традиційно, різного роду патології розглядаються як девіації, що відбивають певні відхилення від нормального функціонування в роботі організацій. Вони стають чинниками доволі складних соціально-психологічних проблем, з якими стикаються як окремі індивіди, так і трудові колективи в цілому. В межах даної роботи проаналізуємо причинні зв'язки між патологіями в організаціях та розвитком професійних деформацій співробітників.

Н. Ануфрієва, О. Пригожин, В. Журавльова та ін. у своїх дослідженнях розглядають причини та прояви основних типів організаційних патологій. Авторка також намагалась здійснити аналіз дисфункцій організації у попередніх публікаціях [1; 2]. Цікаві розробки

вчених у питанні дослідження професійних деформацій. Зокрема, варто відзначити тезу В. Погрібної, яка відмічає, що професійна деформація є «процесом і результатом впливу суб'єктних якостей людини, що сформовані у відповідності зі специфікою певної професійної праці, на особистісні властивості професіонала» [3, с. 27].

Сучасні науковці В. С. Агапов, В. Г. Безносков, М. В. Борисова, Т. А. Желігіна, Н. В. Кузьміна, Л. М. Мітіна, Н. Ю. Сінягіна виділяють наступні типи професійної деформації особистості: 1) загальнопрофесійні деформації – деформації властиві працівникам певної професії. Наприклад, працівникам правоохоронних органів властивий синдром «асоціальної перцепції», при якому кожна людина сприймається як потенційний порушник; 2) спеціальні професійні деформації – дані деформації виникають в процесі спеціалізації. Наприклад, у адвоката – спритність, у прокурора – обвинувальна здатність; 3) професійно-типологічні деформації – види деформацій, пов'язані з накладенням на особистість певних психологічних особливостей, що відбиваються на структурі професійної діяльності; 4) індивідуальні деформації – деформації властиві працівникам самих різних професій. Вони обумовлені надмірним розвитком професійних якостей, які згодом призводять до виникнення понад якостей, таких наприклад, як трудовий фанатизм і понад відповідальність.

«Діяльнісні ознаки професійної деформації, які можна вважати властивими абсолютній більшості професій типу «людина-людина» є: 1) усталені прояви перевищення прав і повноважень, прямого невиконання обов'язків або зловживання службовим становищем; 2) егоїстичний характер професійних дій, спрямований на реалізацію виключно особистих інтересів на шкоду колективним, або прояви «групового егоїзму»; 3) поведінка, пов'язана зі збереженням консервативних звичок і традицій, які стримують ініціативу, творчість, новаторство; 4) імітаційні дії, що камуфлюють істинні мотиви діяльності та породжують феномен псевдоактивності; 5) прояв у професійній діяльності асоціальних звичок і схильностей або таких зразків поведінки, які засуджуються суспільством» [3, с. 28].

Існує припущення, що деформація – це процес та результат визначеного за характером зовнішнього впливу, в результаті якого спостерігаються певні зміни поведінки особи професіонала. Дослідження окремих проявів професійних деформацій засвідчують той факт, що вони мають обумовленість певними патологічними станами в організаціях. Так, наприклад, Е. Ф. Беляєва та Л. М. Зубкова описують такі деформації, як консерватизм, бюрократично зумовлена безпорадність, пасивність тощо [4]. Ці особистісні реакції співробітників природно виникають внаслідок розвитку таких організаційних патологій як стагнація, бюрократія, конфлікт (міжособистісне протистояння), демотивуючий стиль керівництва.

Відхилення у професійній поведінці особи можна пояснити впливом декількох груп факторів. По-перше, це зовнішнє оточення та високі емоційні навантаження. З цієї позиції найбільш вразливими виявляються представники професій системи «людина – людина» – психологи, соціальні працівники, співробітники внутрішніх органів, педагоги тощо. По-друге, дисфункції організації, що проявляються у різних формах патологій, які створюють підґрунтя для прояву негативних поведінкових реакцій (байдужість, безініціативність, пасивність, агресивність). По-третє, особистісні особливості працівника – схильність до конфліктної поведінки чи, навпаки, надмірне захоплення виконанням професійних функцій.

Отже, професійна деформація співробітників може носити стійкий або епізодичний характер, бути позитивною або негативною, а також мати поверхневий або глибокий характер.

Список бібліографічних посилань

1. Бутиліна О. В. Фактори ефективної профілактики організаційних патологій // Девіантна поведінка: соціологічний, психологічний, юридичний аспекти: матеріали наук.-практ. конф. (Харків, 10 квіт. 2015 р.)/МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2015. С. 134–137.
2. Бутиліна О. В. Лояльність персоналу та організаційні патології // Актуальні проблеми розвитку освіти і науки в умовах глобалізації: матеріали Всеукр. наук. конф. (м. Дніпро, 28–29 жовт. 2016 р.)/наук. ред. О. Ю. Висоцький. Дніпро: Роял Принт, 2016. С. 80–82.
3. Погрібна В. Л. Соціологія професіоналізму як галузь соціології: онтологічні, епістемологічні, практичні аспекти (на прикладі діяльності органів внутрішніх справ України): автореф. дис. ... д-ра соціол. наук: 22.00.04. Харків, 2009. 40 с.

4. Беляева Е. Ф., Зубкова Л. М. Професійна деформація викладача вищої школи. *Наукові записки кафедри педагогіки Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. 2010. Вип. XXIV. С. 25–32. URL: <http://periodicals.karazin.ua/pedagogy/article/view/3873/3440> (дата звернення: 23.02.2017).

Одержано 24.02.2017

Проанализированы факторы возникновения разных форм профессиональных деформаций. Особое внимание уделено исследованию влияния организационных патологий на появление профессиональных деформаций. Определены три группы факторов, которые позволяют объяснить отклонения в профессиональном поведении сотрудников.

Ключевые слова: *девиации, деформация, профессиональная деформация, организационные патологии.*

UDC 37.013:5

Snezana Stavreva VESELINOVSKA,

faculty of educational educations, University "Goce Delcev", Stip, R. Macedonia;

Snezana KIROVA,

faculty of philology, University "Goce Delcev", Stip, R. Macedonia

TECHNOLOGY, PEDAGOGY, AND CONTENT KNOWLEDGE – CHALLENGE FOR COOPERATIVITY BETWEEN INITIAL EDUCATION AND PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF SCIENCE TEACHERS

Traditionally, teacher has emphasized lecture, text, and demonstration, with the intent that students would comprehend and recall this information at the conclusion of a unit or chapter. However, teachers practicing reforms-based instruction place less emphasis on these traditional approaches and greater emphasis on fostering inquiry in student-centered ways. Reforms-based instruction is based on flexible curricula, providing students with opportunities to construct scientific understandings through active learning. These shifts in instructional approaches are difficult because they require dramatic changes in practices that have persisted for a long time. This study was to explore pre-service science teachers' use of an interactive system, consisting of a computer, LCD projector, interactive white board, and Internet connection, to support science teaching and learning. Each participant had access to the interactive system for the duration of the investigation.

The research questions guiding the investigation included:

- 1. Whether teachers would use the interactive system for instructional purposes,*
- 2. What form this instruction would take, and*
- 3. Whether the instruction would reflect the recommendations of current science education reform documents.*

Results indicated that student teachers use the interactive system in substantial ways to facilitate teaching reforms based on science.

Furthermore, the results support the use of explicit approaches to prepare the pre-service teachers to use educational technology for inquiry instruction, modelling of effective uses of digital images and video clips, and specific instruction on whole class inquiry methods.

Keywords: *biology teacher, ICT, interactive white board, education;*

Introduction

The need to analyze, revise and modernize the conditions in teaching in the frames of our educational system has lately been closely connected with the tendencies to improve elementary education in our country, in accordance with the dynamic social and economic relations. Likewise, in times of communication revolution it is necessary that ICT be the catalyst of reforms in education, but it is not the key for changes in education. For these reasons it became obvious that changes in our educational system (introduction and application of the new conception of nine-year elementary education, development of the new curricula and innovated teaching programs) must